dönüş

iki onbaşı

ATSIZ

her çağın masalı:
bozdoğanla

şehitlerin duası

erkek, kız

hikâyeler

ATSIZ

HİKÂYELER

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1291
EDEBÎ ESERLER: 691

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
16267

ISBN 978-605-155-660-4

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71- Faks: (0212) 251 00 12
İnternet: www.otuken.com.tr
E-posta: otuken@otuken.com.tr

Editör: Göktürk Ömer Çakır
Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz
Dizgi-Tertip: Ötüken
Kapak Baskısı: Yeditepe Ofset
Baskı: GD Ofset Matbaacılık A.Ş.
Atatürk Bulvarı Deposite İş Merkezi, A5 Blok, 4. Kat, No:407
İkitelli OSB – Başakşehir – İstanbul
Sertifika Numarası: 32211 Tel: (0212) 671 91 00
İstanbul- 2018

İçindekiler

ATSIZ'IN HİKÂYELERİ

Ahmet B. Ercilasun

Türkçülüğün 1930'dan sonraki önderi olan Atsız'ın en önemli tarafı ülkücülüğüdür. İkinci Meşrutiyet'te ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ziya Gökalp ve Yusuf Akçura gibi fikir adamlarının önderlik ettiği Türkçülük ülküsünün 1930'dan sonra en başta gelen ismi hiç şüphesiz Atsız'dır.

Atatürk ve arkadaşlarının kurduğu Cumhuriyet'in temel fikrî dayanağı Türk milliyetçiliği idi. Halkçılık, laiklik, inkılapçılık gibi ilkeler de Türk milletinin yükseltilmesi, yani Türkçülük için düşünülmüş ilkelerdi. İnkılaplar, sivil bir Türkçü kuruluş olan Türk Ocağı tarafından destekleniyor ve geniş halk kitlelerine benimsetilmeye çalışılıyordu. Türk Ocağı 1931 yılında kapatıldı ve Türk milliyetçiliğinin sivil kanadında bir boşluk doğdu. İşte bu boşluk, Atsız'ın 1931-1932 yıllarında çıkardığı *Atsız Mecmua* ve 1933-1934 yıllarında çıkardığı *Orhun* dergisi ile kapatılmaya çalışılmıştır. Bu dergilerdeki yazılarıyla da Atsız kısa zamanda sivil Türkçülüğün önderi durumuna gelmiştir. Onun ülkücülüğü; yazıları, edebî eserleri ve bilhassa 1944'teki Irkçılık – Turancılık Davası'nın yarattığı heyecan başta olmak üzere toplum ve gençler üzerinde yarattığı heyecanla temsil edilir. Atsız, Türkçüler arasında, ülküsünden taviz vermeyen ve kalemini kılıç gibi kullanan bir korkusuzluk timsali olarak yükselmiştir. Onun bu yönü düşmanları tarafından bile kabul edilmiştir.

Atsız'ın ikinci önemli tarafı sanatkârlığıdır. Sanatında ön plana çıkan da romanlarıdır. Dört büyük roman ile iki küçük hiciv romanı yazmış bulunan Atsız'ı belki de ölümsüz kılacak olan, *Bozkurtların Ölümü* ve bu romanın kahramanı Kür Şad'dır. Bu romanıyla Atsız belleklerde zamanımızın

Kür Şad'ı olarak yer almıştır. Onun en başarılı romanı hiç şüphesiz, Türk edebiyatı tarihinde müstesna bir yeri hak eden *Ruh Adam*'dır. Fakat âdeta modern bir destan olan *Bozkurtlar*, yarattığı heyecan dalgasıyla toplum ve gençler üzerinde çok daha derin tesirler bırakmıştır.

Atsız'ın sanatında şiir, ikinci sırada yer alır. Atsız edebiyat hayatına şiirle girmiş, fakat çok fazla şiir yazmamıştır. Hece ve aruzla yazdığı şiirler yine de onu Türk şiir tarihinin unutulmazları arasına sokmuştur. Atsız, şiirin tekniğini iyi bilen usta bir şairdir; fakat onun şiirini bugün de hafızalara kazıyan, tekniği ve ustalığı değil, ruhlarda yarattığı heyecandır.

Atsız'ın üçüncü önemli yönü bilim adamlığıdır. Osmanlı Türk tarihinin ilk dönemine ait ana kaynakları ilk defa ilmî usullerle neşredenlerin başında Atsız gelir. Âşıkpaşaoğlu ve Oruç Beğ tarihleri hem dil hem tarih metinleri olduğu için Türk dili ve tarihi alanında derin bilgiye sahip olan Atsız'ın bu yayınları dilciler için de, tarihçiler için de ana kaynak olmuştur. Onun, Türk tarihini bir bütün olarak kabul eden, hanedan ve rejim tarihi yerine millet tarihini esas alan ve Türk devletinin devamlılığı üzerine kurulan tarih görüşü de bugün daha fazla tarihçi tarafından benimsenmeye başlanmıştır.

* * *

Hikâye, Atsız'ın sanatında en az yer bulan bölümdür. Ömrü boyunca sadece beş hikâye yazmıştır. Onların da dördünü 1931 yılında yayımlamıştır. 1941'de yazdığı beşinci hikâye ise ancak 1966 yılında yayımlanır. Bazıları daha sonra tekrar neşredilen hikâyelerinin dökümü şöyledir:

Dönüş, *Atsız Mecmua*, sayı 2, 15 Haziran 1931, s. 40-41 (Y. D. imzası ile); *Orhun*, sayı 10, 1 Birinciteşrin (Ekim) 1943, s. 20-21 (Atsız imzası ile).

Şehitlerin Duası, *Atsız Mecmua*, sayı 3, 15 Temmuz 1931, s. 64-67 (Y. D. imzası ile); *Orhun*, sayı 12, 1 Birincikânun (Aralık) 1943, s. 19-21 (Atsız imzası ile).

Erkek, Kız, *Atsız Mecmua*, sayı 4, 15 Ağustos 1931, s. 85-88 (Y. D. imzası ile).

İki Onbaşı, *Atsız Mecmua*, sayı 6, 15 Birinciteşrin (Ekim) 1931, s. 141-143 (Y. D. imzası ile); *Çınaraltı*, sayı 67, 2 İkincikânun (Ocak) 1943, s. 11, 13 (Atsız imzası ile); *Ötüken*, sayı 30, 25 Haziran 1966, s. 8-10 (Atsız imzası ile).

Her Çağın Masalı: Bozdoğanla Sarı Yılan, *Ötüken*, sayı 28, 30 Nisan 1966, s. 22-24 (Atsız imzası ile).

Atsız Mecmua'daki dört hikâyeden üçü savaş ve şehitlerle ilgilidir. 1920'li yıllarda savaş, Türk edip ve şairlerinin ana temalarından biridir. Trablusgarp ve Balkan savaşlarından sonra dört yıl süren Birinci Dünya Savaşı ve ardından son vatan parçasını vermemek için son güçleriyle bu topraklara tutunan Türk milletinin mucizevi direnişi ve büyük zafer. On yıl boyunca devam eden bu savaşlar yüz binlerce Türk'ün canına mal olmuştur. Gidenler dönmemiş, analar babalar evlatsız, eşler kocasız, çocuklar yetim kalmıştır. Neredeyse her ailede şehitler vardır. Acımasız savaş şartları, düşmanın zulmü ve şehitler... O yılların bütün yazar ve şairleri bundan etkilenmiştir. Çocukluğundan beri millî duygularla beslenen, çok genç yaşta, Ziya Gökalp gibi, Ömer Seyfettin gibi düşünür ve edebiyatçıların yazılarını, şiirlerini, hikâyelerini okuyan Atsız da elbette bu savaşların acılarından etkilenecekti.

Türk fikir ve edebiyat hayatına 1931 yılında *Atsız Mecmua* ile giren Nihâl Atsız'ın ilk edebî ürünleri şiirleri ve hikâyeleridir. 1931 yılında yayımlanan bu şiir ve hikâyelerin hepsinin aynı yıl yazılmış olduğunu düşünmüyorum. Atsız birçok yazısının altına, yazıldıkları günü gösteren tarihi koymuştur. Fakat *Atsız Mecmua*'daki şiir ve hikâyelerin altında tarih yoktur. Bilindiği üzere Atsız'ın şiirleri daha sonra *Yolların Sonu* adıyla bir kitapta toplanmıştır. Orada şiirlerin yayımlandığı tarihler bulunmaktadır. "Topal Asker" şiirinin altındaki tarih 1926'dır. Oysa bu şiirin ilk olarak *Atsız Mecmua*'nın 4. sayısında, 15 Ağustos 1931 tarihinde yayımlandığını biliyoruz. Şu hâlde 1930'ların başlarında yayımlanan bazı şiir ve hikâyelerinin de daha önce yazıldığını düşünebiliriz. Şiirlerinin bir kısmı, özellikle koşma ve varsağıların bazıları 1927-1930 yılları arasında, üniversite öğrenciliği sırasında yazılmış olabilir.

Atsız'ın savaş ve şehitlerle ilgili üç hikâyesinin de yayın tarihlerinden önce yazıldığını düşünüyorum. Böyle düşünmemin sebebi hikâyelerin dili ve üslubudur. Daha sonraki yazılarında ve romanlarında görülen net ve keskin üslup bu hikâyelerde yoktur. Şimdiki zaman tekrarlarıyla, kesik cümlelerle, Servet-i Fünun edebiyatından Meşrutiyet Devri edebiyatına yansıyan "ah!" gibi ünlemlerle bu hikâyelerin, Atsız'ın başlangıç dönemi üslubunu yansıttığını sanıyorum. Hikâyelerden "Dönüş" ile "İki Onbaşı", Birinci Dünya Savaşı ile ilgilidir. "Şehitlerin Duası" hikâyesinde ise Sakarya Savaşı'ndan bahis vardır. Bu üç hikâye İstiklâl Savaşı'ndan sonraki yıllarda, belki de Atsız'ın Türk Ocağı'nın Kızıl Elma odasına devam etmeye başladığı 1926 yılı ile onu izleyen birkaç yıl içinde yazılmış olmalıdır.

* * *

"Dönüş", Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra köyüne dönen bir askerin hikâyesidir. Askerin annesi ve eşi ölmüş, kardeşleri ise şehit düşmüştür. Geride sadece ihtiyar babası ve küçük kızı kalmıştır. Askerlerin döneceğini öğrenen köylüler yakınlarını karşılamak üzere kasabaya giderler. İhtiyar baba ve küçük kız da karşılamaya gidenler arasındadır. Fakat bekledikleri asker gelmemiştir. İhtiyar ve küçük kız, boyunları bükük, köylerine dönmektedir. Yolda müthiş bir kar ve fırtına vardır. Köye yakın asırlık çınara sığınmak isterler, fakat çınar da fırtınadan yıkılır.

İhtiyar baba ile küçük kızın bekledikleri asker bir gün sonraya kalmıştır. Asker, iki arkadaşıyla birlikte köyün yolunu tutar. Hava açmış, karlar erimeye başlamıştır. Köye yaklaştıkları zaman çınar ağacının devrildiğini üzüntüyle görürler. Fakat asıl büyük felaket çınarın devrilmesi değildir. Az ötede, karlar içinde iki ceset yatmaktadır. Bunlar, savaştan dönen askerin ihtiyar babası ile küçük kızıdır.

* * *

"Şehitlerin Duası", genç bir kızın hikâyesidir. Babası Çanakkale'de, ağabeyi Sakarya'da şehit düşmüştür. Annesi yataktan kalkamayacak derecede hastadır. Genç kız, parasız yatılı bir okulda okumaktadır. Okulu bitirip bir iş bulursa hayatını kazanacak, hasta annesine de bakabilecektir.

Yıl sonu sınavlarından sonra öğretmenler toplanmış, öğrenciler hakkında son kararlarını vereceklerdir. İçinde bulunduğu psikolojik durum dolayısıyla genç kızın notları iyi değildir. Üstelik aynı sınıfta ikinci yılıdır. Öğretmenler Kurulu, kızın ilişiğinin kesilmesine karar verir.

Annesi ölüm döşeğinde olan genç kız şimdi bir sokakta yapayalnızdır. Gece çökmüş, birtakım insanlar kıza sataşmaya başlamıştır. Sonunda bir sarhoş, "benimle gelmez misin?" diyerek kızı çağırır. Yağmur yağmaktadır. Kızın vücudu soğuktan titremektedir. Kararını verir, kalkar, sarhoşun koluna girer ve bilmediği karanlık bir sokağa doğru yürür. "Bu karar bütün fenalığına, çirkinliğine ve iğrençliğine rağmen yaşamak kararıdır."

Genç kız, sarhoşun kolunda yürürken korkunç bir sağanak başlar. Gök gürültüleri ve yıldırımlar ortalığı kaplar. Fakat bu fırtına değildir, "iki şehidin ve sayısız şehitlerin isyanıdır." Yıldırımlar "üstümüzde çarpan kanatlar"dır ve şehitlerin duasıdır.

* * *

"İki Onbaşı", 1917 yılında Galiçya'da ölen iki askerin hikâyesidir. Onbaşılardan biri Türk, biri Polonyalıdır. Galiçya'da Türk ordusu ile Rus ordusu karşı karşıya gelmiştir. Kıyasıya vuruşmaktadırlar. Otuz adımlık mesafede bulunan siperlerden birbirlerine kurşun ve bomba yağdırmakta, ortalığı küfür ve bomba sesleri kaplamaktadır. Sonra süngü savaşı başlamış, askerler birbirine girmiştir. Göğüs göğüse dövüşülmekte, vurulanlar, yaralananlar düşmektedir.

İki onbaşı, ölümcül yaralarıyla kuytu bir çukura düşmüşlerdir. İki düşman ordusunun iki onbaşısı... Biri Türk, Ayşe'sini hayal ediyor. Biri Polonyalı, Marya'sının hayalini görüyor. Talihin sevkiyle Rus ordusunda çarpışmaya mecbur olan Polonyalı kendi dilinde konuşuyor: "Siz Türkler vaktiyle bizim için harbettinizdi." diyor. Bir yandan da seviniyor. Mademki Türkler Lehistan ovalarında yine at oynatmaya başladılar, Lehistan dirilecektir. Böyle düşünüp seviniyor. Türk onbaşı ise kendi kahramanlığın-

dan ve atalarının yaptıklarından habersizdir. Gözlerinde Ayşe'nin hayali ve bir ümit parıltısı vardır.

Yaşamak için birbiriyle boğuşan iki onbaşı şimdi yine yaşamak için birbirlerine yardım ediyorlar. Biri diğerine matarasındaki suyu, diğeri de elindeki sargı bezini uzatıyor.

Polonyalı sonunda "Marya, Marya" diyerek gözlerini kapamıştır. Türk onbaşının gözlerinde ise köyüne ait son bir hayal parlayıp sönüyor. Artık o da sonsuz uykudadır. Birden çukurun tepesinde patlayan bir aydınlatma fişeğinin ışığıyla çukur aydınlanıyor. İki onbaşı el ele tutuşmuşlardır. Polonyalının gözlerinde iki damla yaş vardır. Türk onbaşının dudaklarında ise bir ümit gülümseyişi.

* * *

Görüldüğü gibi üç hikâye de şehitlerle ilgilidir. "Dönüş", kötü bir sürprizle bitmektedir. Cephedeki asker değil, kendisini karşılamaya gelen baba ile evlat ölmüştür. Bu tipik bir cephe gerisi hikâyesidir. O zamanki Anadolu'nun perişanlığı, insanların bir kasaba ile köy arasında dahi hayatta kalmayı başaramamalarına yol açmaktadır. Atsız, "yollar kahpedir. Yollar elemle uzar" diyor ama aslında bu, yolların kahpeliğinden çok o zamanki Anadolu'nun bakımsızlığıdır. Yıllarca ihmal edilmiş kasabalar ve köyler. Üstelik on yıldan fazla sürmüş savaşlar. Perişanlık o derecededir ki insanlar, askerlerini beklerken bile hayatlarını kaybedebilmektedirler. Fırtına ve kar ve uzayan yollar, Anadolu'nun kem talihidir. "Asırlara göğüs germiş" koca çınar ise Türk devletini temsil etmektedir. Sonunda çınar da fırtınaya dayanamamış ve yıkılmıştır. Olayın, Birinci Dünya Savaşı'nın hemen bitiminden sonra geçtiğini hatırlayalım. Hikâye, karlar altında bulunan iki cesetle bitiyor ama asıl yıkılan devlettir.

"Şehitlerin Duası" da bir cephe gerisi hikâyesidir. Yatalak annesiyle yetim bir kızın hikâyesi. Şehit babaların yetimlerini düşünemeyecek durumda olan devletin yoksul ve perişan hâli. Okul müdürünün şu tek cümlesinde bu hâl veciz bir şekilde dile getiriliyor: "Memleket çalışmayanları daha fazla besleyemez."

On yıllık savaşların sonunda ülke o hâle gelmiştir ki sonunda harabedeki baykuş bile bu durumdaki ülkeye lanet okur ve şehitlerin ruhları bile bu duruma isyan eder. Şehitlerin ruhları, Atsız'ın edebî eserlerinde özel bir yere sahiptir. Daha 1933 yılında düzenlediği 12 günlük Çanakkale yürüyüşü ve bunu kitaplaştırmasıyla Atsız, çok erken bir dönemde şehitlerin unutulmaması gerektiğini kamuoyuna duyurmaya çalışmıştır. *Z Vitamini* adlı hiciv romanının sonunda da şehitlerin ruhları isyan ederler. Bazı şiirlerinde ve *Bozkurtlar* romanında da ölenlerin ruhları Tanrı Dağı'na yükselir ve orada Alp Er Tonga gibi, Kür Şad gibi ata ruhları tarafından karşılanır. Bu hikâyelere Tanrı Dağı henüz girmemiştir. 5 Ekim 1932 tarihli *Atsız Mecmua*'da (17. sayı) yayımlanan ve ünlü "Çünkü bu yol kutludur, gider Tanrı Dağı'na." mısraının yer aldığı "Yolların Sonu" şiirinin son dörtlüğü şöyledir:

O sarayda bulunca tanrılaşan erleri
Artık gözüm arkaya bir daha dönmeyecek...
Hepsi sussa da, "Kür Şad" uzatarak elini"
Hoş geldin oğlum Atsız, kutlu olsun" diyecek...

639'da Çin sarayını basan Cie-şı Şuay adlı kahramanı Atsız'ın, 1931 Nisan'ından önce Kür Şad olarak tasarladığını biliyoruz.

15 Haziran 1931 tarihli *Atsız Mecmua*'da (2. sayı) yayımlanan şiirin son dörtlüğünde de Tanrı Dağı vardır:

Yatağında ölmeği hatırından sök çıkar,
Döşeğin kara toprak, yorganındır belki kar,
Sen gurbette kalırsan, ben ölürsem ne çıkar
Ruhlarımız buluşur elbet "Tanrı Dağı"nda..

Yukarıda özetlerini aktardığımız şehitlerle ilgili hikâyelerde, şehitlerin ruhunu barındıran Tanrı Dağı imajının bulunmaması da bu hikâyelerin daha önceki yıllarda yazılmış olduğunun delillerinden biri sayılabilir.

Atsız'ın ilk kalem tecrübeleri olan "Dönüş" ve "Şehitlerin Duası" hikâyelerinde, onun daha sonraki romanlarında sık geçecek olan iki motifin yoğun bir şekilde işlendiğini görürüz. Bunlardan biri "fırtına, kasırga, bora" motifidir. *Bozkurtların Ölümü* romanının müthiş bir kasırga ile başladığını hepimiz biliyoruz.

"Dönüş" hikâyesinde bekledikleri askerin gelmediğini gören ve boynu bükük köylerine dönen ihtiyar baba ile küçük kız fırtınaya yakalanır: "Fırtına azıyor... Fırtına kuduruyor... Fırtına çileden çıkıyor."

"Şehitlerin Duası"nda da çaresiz ve beş parasız kalan şehit kızı, sarhoş bir adamın davetini kabul edip onunla meçhul bir karanlık sokağa yürürken "korkunç bir sağanak" başlar, gök gürler, yıldırımlar çakar ve korkunç bir fırtına kopar. Ancak hikâyedeki tabiat olaylarına temsilî bir anlam da yüklenmiştir. Yağmur, şehitlerin ağlaması; rüzgâr, şehitlerin hıçkırığı; fırtına, şehitlerin isyanı; yıldırım, şehitlerin duasıdır.

Atsız'ın ilk şiirlerinde de fırtına ve bora motifi vardır (*Atsız Mecmua*, sayı 5, 15 Eylül 1931; sayı 12, 15 Nisan 1932):

Hayata ne biçimde geldinse bir borayla
Daha sert bir kasırga içinde biteceksin.
...
Üstünde esse de kasırga, tipi
Neyleyim gönlümün borası değil.

İkinci motif "ay"dır. *Bozkurtlar* romanlarında ay âdeta edebî karakterlerden biri gibidir. Şu satırlar *Bozkurtların Ölümü*'nün son sayfalarındandır: "Vuruşuyorlardı. Bulutlar durmuş, ayla yıldızlar dikkat kesilmiş, bu savaşı seyrediyorlardı... Gece bütün güzelliğiyle inmişti. Ayın on beşi ışıklarını Tanrının rahmeti gibi saçıyordu..." Şu satırlar da *Bozkurtlar Diriliyor*'un son sayfalarından: "Yalnız gökte ayın ilâhî ışıkları Tanrının esirgenliği* gibi serpiliyor, toprağı ve gönülleri aydınlığa boğuyordu."

"Şehitlerin Duası"nda da "Ayın on beşi ışığını yer yüzüne" serper ve ay dede genç kızla konuşur. Ay dede hikâyenin kahramanlarından biridir ve rüyasında genç kızla uzun uzun konuşur, ona öğütler verir.

Bu hikâyede olduğu gibi Atsız'ın ilk şiirlerinde de ay motifi varıdır (*Atsız Mecmua*, sayı 5, 15 Eylül 1931):

Yoldaşlık ederekten gökte güneşle, ayla
Aşarsın tepe, ırmak; yürürsün ova, yayla...

"İki Onbaşı", cephe gerisini değil, doğrudan doğruya cepheyi anlatan bir hikâyedir. Bu hikâyede Atsız'ın, düşman safındaki askeri sevimli göstermesi dikkate değer. Bütün milletleri düşman kabul ettiği düşünülen Atsız, Türk askeri ile aynı çukura düşen Polonyalı onbaşıya

---

* *Türkçe Sözlük*'te bulunmayan *esirgenlik* sözünü Atsız, "rahmet" anlamında kullanmaktadır. Bu, *Bozkurtların Ölümü*'nde aynı durum anlatılırken *rahmet* kelimesinin kullanılmış olmasından bellidir.

karşı sevgi doludur. Elbette Atsız'ın bu sempatisi tarihe dayanmaktadır. Nitekim bu, hikâyede de söz konusu edilir. Tarihin bir döneminde Türkler Polonyalılara yardım etmişlerdir. Polonyalılar da Türklerin gelişini bir kurtuluş gibi algılamaktadırlar. Ancak hikâyedeki onbaşı, Türklere karşı Rus ordusunda savaşan bir askerdir. Atsız bunu da "taliin sevkiyle" açıklıyor. Polonyalı asker, kendi arzusuyla Ruslar için çarpışmıyor; talih onu buna mecbur etmiştir. Ne olursa olsun, Atsız'ın bir hikâyesinde düşman ordusundan bir onbaşı ile bir Türk onbaşısının birbirlerine yardım etmeleri ve el ele ölüme gitmeleri bana ilgi çekici gelmiştir.

"İki Onbaşı"da vurgulanan bazı kavramlar, Atsız'ın yazı ve romanlarında da bulunmaktadır. Türk onbaşısının gözlerindeki ümit parıltısı dolayısıyla hikâyede yer alan "Ümit ölmez... ümit en sonra bırakılan şeydir..." cümleleri, Atsız'ın yazılarında en sık tekrarladığı kavramlardan birinin ifadesidir. Vazife, fedakârlık ve savaş kavramları hakkında kurulan cümleler, âdeta Atsız'ın yazılarından alınmıştır: "Onlar bir vazife için, vazifeden daha yüksek bir fikir için öleceklerini biliyorlar... En büyük hakları olan hayattan ayrılmak fedakârlığını da bunun için yapıyorlar... Ey savaş!.. Sen acı ve korkunç.. kanlı ve berbat.. çirkin ve yıpratıcısın... Fakat sen büyük ve azametlisin... Bunun içindir ki insanlar sana ebediyen tapınacaklardır."

Savaşın yüceltilmesi ve âdeta kutsanması, Atsız'ın ilk yazı ve şiirlerinden itibaren görülür ve onun temel görüşlerinden birini oluşturur. *Atsız Mecmua*'nın daha ikinci sayısında çıkan bir şiirindeki şu mısralarda bunu görürüz:

Savaş.. Bunun tadını ey
Türk sen bulamazsın
Ne sevgili yanında, ne baba ocağında..

25 Eylül 1932 tarihli *Atsız Mecmua*'da (17. sayı) çıkan "Askerlik Aleyhtarlığı" başlıklı yazıda Atsız, askeri "millet için kendi canını feda eden kahraman", askerliği de "mesleklerin en şereflisi" kabul eder. *Ruh Adam* romanının ana temalarından biri de askerliğin yüceltilmesidir.

İki onbaşının düştükleri çukurda uzunca süre yaralı kalmaları, daha doğrusu Atsız'ın olay örgüsünü bu şekilde planlaması, ona felsefe yapmak ve düşüncelerini dile getirmek imkânı vermiştir. Hikâyede düşünceler yer alınca da ister istemez Atsız ortaya çıkmaktadır. Bildiğimiz Atsız. Vazife, fedakârlık ve savaşı kutsayan, ümidi asla terk etmeyen Atsız.

Hikâyedeki canlı savaş sahneleri de *Bozkurtlar* romanlarının habercisidir. "Büyük bir güllenin açtığı büyük bir çukurun başında beş altı kişi boğuşuyor. Süngüler... Dürtüşler... Çelişler... Küfürler... Ve... Sert bir dipçik vuruşu..." 1930'ların sonunda başlayan ve 1940'ların ikinci yarısında biten *Bozkurtlar* romanlarında böyle sahnelerle sık sık karşılaşacağız. Yalnız romanlarda süngü yerine kılıç ve ok vardır. Ve kesik cümleler, yerlerini tam cümlelere, uzun ve kanlı savaş tasvirlerine bırakmıştır.

* * *

"Erkek, Kız" hikâyesi, diğer üç hikâyeden farklıdır. Üç hikâye, savaş ve şehitlerle ilgiliydi, "Erkek, Kız" ise bir aşk ve gurur hikâyesidir.

Birbirini seven genç erkekle genç kız bir bahar gecesi konuşmaktadırlar. Erkek kızı sevdiğini söylemekte, "nişanlanalım" demekte, fakat kız fettanlaşmakta, nazlanmaktadır. Erkeğin bütün ısrarlarına karşı kız mukavemet etmektedir. Sonunda erkek kızı kendisine doğru çekerek saçlarından öpmüş, kız ise erkeğin elinden kurtularak hızla oradan uzaklaşmıştır.

Bir bayram günü erkekle kız yine karşılaşırlar. Bu defa erkek, kızın direnişini kırar ve onu doya doya öper. Kız bir masaya kapanarak hıçkıra hıçkıra ağlar. Erkek, "Yine benim olmıyacak mısın? Nişanlına böyle mi gideceksin" diye sorar. Kız "Ben hiçbir erkekle hayatımı birleştirecek değilim!..." cevabını verir. Kız da erkeği sevdiği hâlde inat ve gururundan ona evet, dememiştir.

Hayat kısadır ve neticeler çabuk alınmalıdır. Erkek kızı unutur, başkasını sever ve evlenir. Kız, erkeğin evlendiğini haber almıştır. Yine bir bahar gecesidir. Kız, kendisini yatağına atmış, ağlamaktadır. Gökte ay ile yıldız konuşmaktadır. Ay şöyle demektedir: "Erkek onu unuttu.. Fakat kız hâlâ seviyor!..."

Bu ilgi çekici aşk hikâyesinin erkek ve kızdan başka birçok kahramanı daha vardır: Ay, yıldız, rüzgâr, kuşlar, böcekler:

"Kız susuyor... Erkek de susuyor... Yaramaz kuş yoruluyor ve tembel böcek uykuya dalıyor... Ay... O, bütün esrarı biliyor... Ay her şeyi görüyor... Fakat ay naziktir... Ve, kendi fazlalığını anlıyor: Bulutun arkasına çekiliyor..."

"Fakat her şeyi bilen ay, buna razı olmuyor... Birden bire bulutun arkasından çıkıyor ve ışığını kızın gözlerine akıtıyor... İki ışık birbirine karışıyor... Çapkın kuş tekrar ötmeğe başlıyor... Uyanan tembel böcek yine söyleniyor..."

"Ay bakıyor... Ve yanı başında kendisine "Bu nedir?" diye soran yıldızın kulağına eğilerek ona anlatıyor: "Erkek onu unuttu.. Fakat kız hâlâ seviyor!.. Yıldız, adaşı olan kızın felâketine şaşırıyor... Ve... Kederinden hızla koşarak karanlıklar içinde sönüyor... Kızın yıldızı sönüyor..."

Hikâyede erkekle kızın kimliği, adları önemli değildir. Çünkü vurgulanmak istenen vak'a değil, hayat karşısında alınan bir tavırdır. İnat ve gurur sonunda ortaya çıkan

bir tavır. Atsız, âdeta bir hayat dersi vermektedir: "Hayat kısadır... Neticeler çabuk alınmalıdır... Ve takıntılar insanı yürümekten alıkoymamalıdır..." Bu sebeple erkek, inat eden kızı unutup başka biriyle evlenmiştir. Kız ise inat ve gururu yüzünden sevdiği erkeği elinden kaçırmıştır. Kahramanların adları önemli olmamakla birlikte yine de hikâyenin sonunda yer alan ay ile yıldızın konuşmasından kızın adını da öğreniyoruz: Yıldız. Bu belki de sürprizi seven Atsız'ın, hikâyenin sonunda ortaya çıkardığı küçük bir sürpriz etkisidir. Kim bilir, erkeğin adı da belki Nihâl'di.

Bir hayat dersi vermekle birlikte "Erkek, Kız" hikâyesi "garami" bir üsluba sahiptir. Aşk, hicran, hasret, aşırı muhabbet ve canlı duygularla dolu olan "garami" ve "şuh" üslup aynı yıllarda Atsız'ın bazı şiirlerinde, özellikle varsağılarında da görülür:

Gel be dilber zevk edelim,
Orda yalnız ne yatarsın?
Acı şarap kadehime
Dudağından bal katarsın.

dörtlüğüyle başlayan varsağısındaki şu kıta, hikâyedeki konuşmalar ve tavırla hemen hemen aynıdır (*Atsız Mecmua*, sayı 9, 15 İkincikânun [Ocak] 1932: 218):

Dersem sana: "sevişelim!"
Dersin: "Hayır, konuşalım!"
Desem: "Kız gel öpüşelim!"
O dem hemen kaş çatarsın.

Aynı dönemde yayımlanan bir koşmasındaki (*Atsız Mecmua*, sayı 12, 15 Nisan 1932: 296) şu dörtlük de o yıllarda yaşanan bir maceranın izini taşıyor gibidir:

Demişsin kim: "Bana vız gelir Atsız,
Kendisi kabadır, sözleri tatsız".
Ben senin hakkından gelirdim a kız,
Neyleyim şimdicek sırası değil.

* * *

1966'da yayımlanan "Bozdoğanla Sarı Yılan" aslında 25 yıl önce yazılmıştır; *Ötüken* dergisinde yayımlanan hikâyenin sonunda "15 Haziran 1941, Maltepe" kaydı vardır.

"Bozdoğanla Sarı Yılan" sembolik bir hikâyedir. Bir kaya üzerinde keyifle güneşlenmekte olan sarı yılan, üzerine doğru alçalan bozdoğanı görünce bir kaya kovuğuna sığınır. Bozdoğan öfkelenir ve yılanı korkaklıkla suçlar. Bir yandan da gagasıyla kovuğu aşındırmaktadır. Kovuğun aşındığını gören yılan korkuya kapılır ve bir kurnazlık düşünür. Bozdoğanı yarışa çağırır. Karşı dağın tepesine kim daha önce çıkacaktır?

Bozdoğan tepeye doğru hızla uçarken önce kargalarla, sonra bir ak sungurla karşılaşır ve onlarla dövüşmek zorunda kalır. Bu arada yılan karşısına çıkan bir kirpiyi sinsice sokmuş ve tırmanmaya devam etmiştir. Ak sunguru yenen bozdoğan ise kanadından ve göğsünden yaralanmıştır. Yine de tepeye doğru uçmaya devam eder. Bu defa karşısına bir kara kartal çıkar. Yine dövüş. Kartal kavgayı kazanır. "Bozdoğanın bir kanadı kırılmış, bir gözü kapanmış, her yeri kan içinde kalmıştır." Yavaş yavaş düşmektedir.

Sarı yılan seslenir:

"- Yarışı kazandım. Senden önce buraya geldim. Senden yüksekteyim."

Bozdoğan cevap verir:

"-Sürünerek çıkmak yükselmek demek değildir. Sen yukarılara doğru çıksan bile yine alçaksın. Ben aşağıya düşerken bile yükseğim. Sen yılan gibi yükseldin. Ben doğan gibi düşüyorum."

Hikâyenin sonundaki cümlelerin, Cenap Şahabettin'in "Zirvelerde kartallar da bulunur, yılanlar da. Ancak birisi oraya süzülerek, diğeri ise sürünerek gelmiştir. Önemli olan nereye gelmiş olduğunuzdan çok, nereden ve nasıl geldiğinizdir." vecizesine telmihte bulunduğu açıktır. Bu telmihten de anlaşılmaktadır ki sarı yılanla bozdoğan, bir makama dalkavukluk yaparak, sürünerek çıkan insanlarla başı dik, hakkıyla yükselen insanların sembolleridir. Hikâye 1941 yılında yazıldığına göre o yıllardaki bazı makam sahiplerine göndermede bulunduğu anlaşılmaktadır.

Hikâyenin adından önceki "Her Çağın Masalı" ibaresinin sonradan, yani 1966'daki yayımlama sırasında konulduğunu sanıyorum. Evet, hikâye 25 yıl önce yazılmıştır ama 25 yıl sonra da aynı "masal" geçerlidir. Bugün de zirvelere doğan gibi süzülerek çıkanlar yanında yılan gibi sürünerek çıkanlar da vardır.

İlk dört hikâyedeki "başlangıç üslubu" bu hikâyede artık yoktur. Dil, kesik cümlelerden, şimdiki zaman tekrarlarından kurtulmuş ve olgunlaşmıştır. Fakat ilk hikâyelerde de bu hikâyede de motifler ve kavramlar Atsız'a mahsustur. İlk hikâyelerde "tabiat"ın ne kadar geniş ve önemli bir yer tuttuğunu görmüştük. Bu hikâyede de aynı şekilde tabiat önemlidir; zaten hikâye doğrudan doğruya tabiatın iki canlısı, bozdoğan ile yılan üzerine kurulmuştur.

Şeref ve savaş kavramları bu hikâyede de önemli yer tutar:

"Yerde sürünmeye alışıksın. Düşmanlarını gizlice zehirlersin. Kuvvetlilerle çarpışmak için yüreğin yoktur. Yalnız menfaat için kıpırdarsın. Şeref için savaşmanın ne olduğunu bilmezsin."

"İki Onbaşı" hikâyesinde ve romanlarında görülen savaş sahneleri bu hikâyede de vardır:

"Ah, döğüşmek bahtiyarlığı! İki denk düşman şiddetle vuruşuyorlardı. Havada kısa kavisler çiziyorlar, sonra şiddetle birbirine doğru fırlayarak sert kanat ve pençe vuruşları yapıyorlar. Gagalarıyla birbirlerinin kanat tüylerini yolarak uçuş kabiliyetlerini azaltmaya çalışıyorlardı."

Hikâyedeki "Bozdoğan zaferle sarhoştu." cümlesindeki zaferden sarhoş olmak imgesi, 1944 yılında yazılan Selâm şiirinde de vardır:

Yaralarım ağır, fakat mestim zaferden.

Hikâyenin olumlu kahramanının bozdoğan olması boşuna değildir. Yırtıcılara karşı Atsız'ın özel bir sevgisi vardır. 1933'te yazdığı "Kahramanlık" şiirinde şöyle diyor:

Yırtıcılar az yaşar... Uzun sürmez doğanlık...
Her ışığın ardında gizlidir bir karanlık;
Adsız sansız olsa da, en büyük kahramanlık:
Göz kırpmadan saldırıp bir daha dönmemektir.

Hikâyedeki bozdoğan da karşısına çıkan ak sungura ve kara kartala gözünü kırpmadan saldırmış, kahramanca dövüşmüş ve ölmüştür.

Yırtıcılar çetin şartların canlılarıdır. Hikâyede Atsız, yırtıcıların içinde bulunduğu çetin şartları sarı yılanın düşüncesiyle aktarır:

"-Bu kartallar, sungurlar, doğanlar bu yüksekliklerde nasıl yaşıyorlar... Bunların yaşayışı çetin bir boğuşmadan ibaretti. Keskin göz, güçlü kanat, yırtıcı pençe gerekti. Bir zayıflık anı buradaki yaratıkları yok edebilirdi."

Bu cümlelerin arka planında Atsız'ın, bozkırların çetin şartlarını düşündüğü muhakkaktır. 1941 yılından birkaç yıl önce, *Bozkurtların Ölümü*'nün üçte birinden fazlasını yazmış ve Tahsin Demiray'ın çıkardığı *Ateş* dergisinde tefrika etmiştir. Romanda Gök Türklerin, çetin bozkır şartlarındaki yaşayışı sık sık tasvir edilir. Bozkırda da bir anlık zayıflık ölüm getirir. İşte Atsız, tarihin bozkır Türkleri ile yükseklerin yırtıcıları arasında bir benzerlik bulduğu için "az yaşayan", ömürleri uzun sürmeyen doğanları sevmiş ve bu hikâyesinde de "zaferle sarhoş" olan, "hiçbir karşılık beklemeden ün ve şan için yapılan" bir çarpışmaya "göz kırpmadan" atılan boz doğanı kahraman olarak işlemiştir.

* * *

1931 yılında yayımlanan, fakat daha önce yazıldıklarını düşündüğüm ilk dört hikâyede Atsız'ın üslubu henüz oturmamış ve olgunlaşmamıştır. Fakat bu hikâyelerde bulunan motif ve kavramlar, Atsız'ın bütün sanat ve düşünce hayatına hâkim olan motiflerden ve kavramlardan farklı değildir. Savaş ve şehitlerle ilgili üç hikâye, 1920'lerin savaş edebiyatı ruhuna uygun olmakla birlikte, şehitlerin ve şehit ruhlarının kutsanması, Atsız'cadır.

Bir aşk konusunun işlendiği, şuh ve garami bir üslubun kullanıldığı "Erkek, Kız" hikâyesi, Atsız'ın bir başka yönünü öne çıkarır. Varsağılarda ve diğer bazı şiirlerindeki "âşık" Atsız'ı. 1946'da biten *Bozkurtların Ölümü*'nün baş kahramanı Kür Şad sadece kahramandır, epik bir kişiliktir. 1949'da biten *Bozkurtlar Diriliyor*'un baş kahra-

manı Urungu ise hem kahraman, hem de âşıktır; epik ve lirik bir kişiliktir. *Ruh Adam*'ın kahramanı da âşık olan ve aşkı yüzünden ızdırap çeken Selim Pusat'tır.

1941'de yazılıp 1966'da yayımlanan "Bozdoğanla Sarı Yılan" hikâyesinde ise Atsız'ın üslubu artık oturmuş ve olgunlaşmıştır. Hemen hemen bütün yazılarında, şiirlerinde ve romanlarında yücelttiği şan, şeref, savaş, kahramanlık bu hikâyenin de ana kavramlarıdır.

Teşhis (kişileştirme) sanatının kullanılmasına varacak derecede tabiata ve tabiat unsurlarına yer verilmesi, Atsız'ın beş hikâyesinin de ortak tarafını teşkil eder. Özellikle ay ve fırtınanın Atsız'ın edebî eserlerinde özel ve ağırlıklı bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Ben hikâyeleri defalarca okudum. Her okuyuşumda farklı bir taraf buldum ve farklı bir tat aldım. Okuyucuların da, Atsız'ın ilk kalem denemeleri olan hikâyeleri farklı tarzda değerlendirecekleri muhakkaktır. Fakat ne olursa olsun beş hikâyede de Atsız vardır.

Dönüş

DÖRT yıllık savaş bitiyor... Cephedeki asker köye dönecek; ihtiyar babasıyla küçük kızını görecek... O, bu dört yılda anasının ihtiyarlıktan, karısının da yoksulluktan öldüğünü biliyor. Büyük kardeşinin Hicaz'da, küçüğünün Galiçya'da düştüğünden de haberi var... Fakat köye dönecek ve artık kendi derdine kana kana ağlayabilecek...

* * *

Köyde bir haber çalkalanıyor... Askerler dönüyormuş. Köylüler oğullarını karşılamak için yola düşüyorlar. Hava dondurucudur ve kar diz boyu. Fakat hasret yanıkları buna aldırmıyor... Ve... İhtiyar baba da torununun elinden tutunca yola çıkıyor. İçlerinde acı bir sevinç var, seviniyorlar: Çünkü bekledikleri geliyor... Fakat gamlıdırlar da: Çünkü gelmeyenler de var ve onlar artık hiç, hiç dönmeyecek. İçlerinde sevinç ve keder... Üstlerinde soğuk ve fırtına...

* * *

Kafile kasabaya varıyor... Cepheden dönenler orada, son muamelelerinin yapılmasını bekliyorlar... Son muamele yapılıyor ve askerler kendilerini bekleyenlerin kucağına atılıyorlar... Atılacak kucak bulamayanlar da var...

İhtiyar baba etrafına bakıyor. Kendisininki yok... Şaşırıyor ve bekliyor... Kafile cepheden arta kalanları almış köye dönüyor. Ve... Fırtına hiddetleniyor...

* * *

İhtiyar baba bakıyor: Karşıda, karşılamaya geleni olmayan boynu bükük bir nefer... Bakışıyorlar ve anlaşıyorlar. Dertli gönüller çabuk anlaşır. Baba soruyor: "Evlât! Benim oğlum acaba neye gelmiyor?" Beriki acı acı gülümsüyor: "Orda kalmıştır baba!.." "Orası neresi oğul?.." Asker soluyor ve mırıldanıyor: "Er meydanı..." İhtiyarın yüzünde ne bir çizgi, gözlerinde ne bir gayz, yalnız iki damla gözyaşı... Ve torununun elinden tutuyor: "Haydi kızım gidelim" diyor. Sonra askere soruyor: "Sen gelmeyecek misin..?" O yine gülüyor: "Nereye gelecekmişim? Bekleyenim yok ki..." İhtiyar baba ve küçük kız torun el ele tutuşuyorlar. Ve fırtına azıyor...

* * *

Ebedî bir beyazlık ve uğuldayan fırtına... İhtiyar baba ve küçük kız gidiyorlar. Yollar uzuyor. Çünkü yollar kahpedir. Yollar elemle uzar ve sevinçle kısalır... Soğuk... Fırtına... Ümitsizlik ve... Uzayan yollar... İhtiyar, küçük kızın elini daha sıkı tutuyor: "Haydi kızım" diyor, "gece basmadan köye varalım" ve fırtına kuduruyor...

* * *

Nihayet, işte ümit: İhtiyar baba ve küçük kız köyün ilerisindeki "Ulu Çınar"ı görüyorlar. İhtiyarın durgun kalbi sevinçle çarpıyor. Bir müddet ikisi de onun asırlara göğüs germiş kalın gövdesinin ardına saklanıyorlar. Soluk alıp dinleniyorlar. Sonra, artık en son kuvvet, en son gayretle yola koyuluyorlar. Fırtına çileden çıkıyor. Asırlara göğüs germiş olan Ulu Çınar'ın dalları bile korkunç gürültülerle çatırdıyor... Ve karlar...

* * *

Asker ertesi güne, ikinci postaya kalmıştır. İki arkadaşıyla beraber kasabada onun da son muamelesi yapılıyor... Ve onlar da yola koyuluyor... Dünkü fırtına yok... Güneş karları eritiyor... Ve üç arkadaşın biri, kolu sargılı bir nefer, hafif bir sesle şu dağlarla ovaların macerasını anlatan bir türkü söylüyor. Ve... Yollar uzuyor. Çünkü yollar kahpedir. Yollar elemle uzar ve sevinçle kısalır...

* * *

Pek az konuşuyorlar. Köye yaklaştıkça bu sessizlik bir mezar sessizliğini andırıyor. Yorgunluk yakalarına yapışıyor. Kolu sargılı olan ötekilerden ileri gidiyor. Birdenbire üçü de duruyorlar ve acıyarak ileriye bakıyorlar: Ulu Çınar devrilmiş. Demek artık yazın köye dönerken sıcaktan bunalanlar bir gölgelik bulamayacak... Kolu sargılı nefer seğirtiyor. Ve Ulu Çınar'dan bir dal koparıyor. Bu dalla karları eşmeye başlıyor. Ötekilerini de çağırıyor. İlk olarak gelen bakıyor ve "yazık" diye söyleniyor. En son gelen asker diz çöküyor ve arkadaşının eştiği yerde babasıyla kızının cesetlerini tanıyor...

Atsız Mecmua, Sayı 2, 15 Haziran 1931,
s. 40-41, (Y. D. İmzası ile).

Orhun, sayı 10, 1 Birinciteşrin (Ekim) 1943,
s. 20-21, (Atsız imzası ile).

Şehitlerin Duası

BABANIN beyni Çanakkale'de dağılmış, ağabeyin göğsü Sakarya'da delinmiştir.

Geride hasta bir ana, genç bir kız kardeş var... Hastalıklı ana, sefil ömrünü sürükleyerek mektepteki kızın çıkmasını bekliyor... Kız çıkacak, hayatını kazanacak ve kendisine bakacak.

Kız mektepten çıkmak için çalışıyor. Ve kendisini düşüncelere kaptırdığı zaman tatlı ümitlere dalıyor. Ümit olmasa yaşanır mı?

O bütün hayatında ne görmüştür ki... İşte bir gece mektebinde okuyor. Kimsesiz ve yoksul diye onu parasız okutuyorlar... Elbise de veriyorlar ve ara sıra bunu kendisine hatırlatarak daha fazla çalışması icap ettiğini de söylüyorlar. Kız bundan sıkılıyor, fakat ne yapsın?.. Hayatında aynı ıztırabı sürüklemeye mecbur değil mi?

Babasını hatırlayamıyor... Ağabeyini biraz biliyor... Onlara karşı duyduğu nedir? Gündüzleri bunu anlayamıyor. Fakat güneş ortadan çekilip de gece oldu mu, o zaman onları seviyor...

Rüyaları bile hep birbirine benziyor: Bazen babası onu bağrına basıyor ve "kızım, kızım" diye inliyor... Bazen de ağabeyi onun saçlarını okşayarak "kardeşim, kardeşim" diye hıçkırıyor... Bir öksüzün gönlü için "yuva" erişilmez bir bahtiyarlık, uzak bir Kızıl Elma'dır. Öksüz, ailesi olanlara şaşkınlıkla ve hasretle bakar... Bu da perşembe günleri evlerine dönenlere öyle bakıyor ve öyle sanıyor ki insanlar öksüzler ve öksüz olmayanlar olmak üzere ikiye

ayrılmıştır... Kendisini o kadar yalnız görüyor ve o kadar haklardan mahrum biliyor ki, hayatını dolduran iki büyük hasretten bile bahsetmeye utanıyor...

Fakat gece olup yatağına girdi mi o zaman kendisiyle baş başadır. Artık o zaman kendisine kimse karışamaz... O zaman o iki ölüyü ve bir hayatta olanı istediği gibi düşünür. İsterse onlar için ağlar. Ve ıslak gözlerle uykuya dalar, ıslak gözlerle uyanır. Son defa rüyasında, sonsuz bir kırın ortasında, bir mezarın başında babası, ağabeyi ve kendisi diz çökerek sessiz sessiz ağlamadılar mı?..

Rüyalar bizim isteklerimizin garip şekilli şifreleridir. Fakat ah öksüzlük... Bu ıztıraplı rüyalardan uyanmak bile ayrı bir ıztırap oluyor. Çünkü uyanınca görüyor ki, demin birlikte ağladığı, fakat yaşıyor sandığı ölü yoktur. O, sahiden ölüdür. Gelmesi ihtimali olmayan bir varlık yahut bir yokluk, uzakta kalmış bir hayaldir...

* * *

İmtihanlar bitiyor... Muallimler toplanıp talebeler hakkındaki son kararlarını veriyorlar. Kız, dönüyor. Çünkü hocalar öyle istiyor ve onlar bu isteklerinde biraz haklıdırlar da... Mektep müdürü hocalardan birine soruyor: "Zekâsı nasıldır?" Hoca cevap veriyor: "Ortadan biraz yukarıdır; fakat kavrayış kabiliyeti yok." Diğer bir hoca ilâve ediyor: "Müspet kafadan da mahrum." Birisi itiraz ediyor: "Fakat bu kızı döndürmemeliyiz; çünkü geçen yıl da döndü, yine döndürürsek mektepten çıkarmak lâzım." Fakat mektep müdürü vazifeşinastır. Sesi ağırlaşıyor: "Memleket çalışmayanları daha fazla besleyemez." Deminki ses soruyor: "Öyleyse bu kız nereye gidecek?.." "Annesinin yanına..."

Kovulacak kızın anası var. Fakat o artık ölüm döşeğinde... Kız, ara sıra mektebin kendisine verdiği parayı ilâç alsın diye anasına gönderiyor. Ara sıra da zengin arkadaş-

larının notlarını para ile yazıyor... Fırsat buldukça derslerine de çalışıyor... Fakat o dimağını tamamen derslerine verebilir mi? Hayır... Çünkü onun içinde bir düğüm ve kafasında bir karanlık nokta var... Hayatı düşünüyor... Ve ekseri zamanlarda da anasının sefil halini düşünüyor... O, bunun için kimseye kin beslemiyor. Çünkü kin beslemesini bilmiyor... O, başkalarının kendisine bir şey borçlu olduklarını da bilmiyor... Kendisinin hürmete ve şefkate lâyık bir kız olduğundan hiç haberi yok... O yalnız kimseye belli etmeden anasına biraz para yolluyor... Kimseye göstermeden bir iki arkadaşının notlarını yazmaya çalışıyor... Fakat onun bir de büyük suçu var: O, ara sıra ileriki arkadaşını da düşünüyor... Bu, babası harp meydanında ölmüş orta boylu ve sessiz bir erkek olmalıdır...

* * *

Kız mektepte son gecesini yaşıyor. Ertesi gün ona iki yıl üst üste döndüğü için mektepten çıkması lâzım geldiği söylenecek. Fakat kızın bundan haberi yok... O yatağında her zamanki gibi uyuyor... Bütün yatakhane uyuyor... Kırk tane genç kız uyuyor... Onların çoğu bahtiyarlık rüyaları görüyor. Onların içinde iyileri ve fenaları var... Çalışkanları ve tembelleri var... Fakat şimdi hepsi bir... Belki hepsi de rüya görüyor...

Kız o gece güzel bir rüya görüyor. Bu öyle bir rüya ki onun hayatta olmasına ve bu kadar güzel olmasına hiç imkân yok... Güzel bir orman... Elmas gibi bir çay akıyor... Ayın on beşi ışığını yeryüzüne serpmiş... Kız ağır ağır yürüyor. Bu esnada ay gökten yavaş yavaş yaklaşıyor. Yüzünde ezeli gülümseyiş var... Yaklaşıyor, yaklaşıyor ve kızın yanına kadar geliyor. Ona söylüyor: "Aziz ve sevgili kızım... Sen çok tecrübesiz ve çok bilgisizsin. Mektepte okuduğun şeylerin hiçbir işe yaramadığını hayatta göreceksin. Sana şimdiye kadar kimse hürmet gösterme-

di. Hâlbuki sen hürmete lâyıksın. Sen şehit kızı ve şehit kardeşisin. Baban ve kardeşinin yaşatmak için öldükleri insanların sana büyük bir borcu vardır. Bunu düşündün mü?" Genç kız başını kaldırıyor: "Hayır sevgili ay dedeciğim düşünmedim" diyor. Ay dede tekrar söylüyor: "Sakın hiçbir şeye inanma kızım" diyor, "insanlar vefasızdır. Hem bak sen güzel kızsın. Yarın senin güzelliğinden istifade etmek isteyeceklerdir. Sakın aldanma kızım! Fakat benim sana asıl söylemek istediğim..." Ay sözünü bitiremiyor... Kız tekrar başını kaldırıyor ve ayın yaşlı gözlerini görüyor... "Sevgili ay dedeciğim niçin ağlıyorsun ve bana söylemek istediğin şeyi niçin söylemiyorsun?" diyor.

Ay dede ağlıyor ve ay dede hıçkırıyor... "Kızım" diyor, "ben galiba sana onu söyleyemeyeceğim. Çünkü biliyorsun ki ben çok kocadım. Yüreğim yufkalaştı. Allah'a ısmarladık sevgili ve aziz kızım..." Ay, gözleri yaşlı, yavaş yavaş uzaklaşıyor... Tâ eski yerine kadar uzaklaşıyor... Fakat gözleri hâlâ yaşlı... O zaman kız yanında babasını ve ağabeyini görüyor.

Onlar da ağlayarak onu bağırlarına basıyorlar... Baba ağlıyor... Ağabey ağlıyor... Sevgili ay dede, o da ağlıyor. Fakat ağlayan yalnız onlar değil. Rüya bitip de uyandığı zaman genç kız görüyor ki baba ile ağabeyle ve sevgili ay dede ile beraber kendisi de ağlıyor, kendisi de hıçkırıyor...

* * *

Kıza mektepten gitmesini söyledikleri zaman şaşırıyor. Bunun manasını pek iyi anlayamıyor. Daha doğrusu sersemliyor. Bununla beraber kendisini toparlıyor. Zaten ne eşyası var ki... Üstündekiler ve birkaç parça daha... Mallarını bir gazete kâğıdına sarıyor. Üstünü de sicimle bağlamasını unutmuyor. Kitaplar ve defterler zaten mektep idaresinin... Onları mektebin kâtibine teslim ediyor. Hatta kara göğüslüğünün cebindeki ufak kurşun kalemini

de ihmal etmiyor. Ve ilk defa bir şeyi reddediyor: Mektep müdürünün verdiği parayı almıyor. Hâlbuki şu kötü dakikada kendisinin hiç parası yok...

* * *

İşte şimdi o sokakta yalnızdır. Havada bir serinlik, bir fırtınadan önceki sessizlik var... Ne yapacak? Bunu kendi de bilmiyor... Aklında hep o rüya var... Akıl danışmak için gece olmasını, ayın doğmasını bekliyor... Oturduğu taştan dalgın gözlerle ağaçları ve evleri seyrediyor... Ve havada kanat sesleri işitiyorum sanıyor... Fakat bunlar kanat sesleri değil... Etrafında dolaşan iki şehidin ruhlarıdır...

Gün batıyor... Sessizlik kuytulaşıyor. Bu sessizlikte dile gelmiş bir şey var... Fakat onu anlayabilmeli. Havada bulutlar koşuyor... Ve kız yüzünde birkaç damla yağmurun serinliğini seziyor. Fakat bunlar yağmur değil... Etrafında dolaşan iki şehidin gözyaşlarıdır...

Gece çöküyor... Kız orada hâlâ bekliyor. Aç ve susuz bekliyor... Sonra birdenbire başını göğe kaldırarak ay dedeyi arıyor. Fakat o yok. Kız yavaşça "Sen de vefasızmışsın ay dedeciğim" diyor ve gözlerinde iki damla yaş beliriyor...

* * *

Geceleyin sokakta birtakım insanlar peyda olur. Bunlar hep aynı şeyi ararlar. Giyinişleri, düşünüşleri ve yaşayışları arasında ne kadar ayrılık olursa olsun hepsinin isteği birdir. Ve... Kızın etrafında da bunlardan peyda olmaya başlıyor. Birincisi yalnız bir söz söyleyip geçiyor... İkincisi kaba bir şaka yapıyor... Üçüncüsü kıza elini sürecek kadar ileri varıyor... Dördüncüsü fena sözlerle hakaret ediyor... Ve geçenler çoğalıyor... Kız hâlâ gökte ayı arıyor ve sicim gibi yağan yağmurun derisine kadar işlediğini duyuyor...

Kız titriyor... Soğuktan, korkudan ve açlıktan... Hâlbuki ona uzanan bir el yok...

Bu sefer karşısındaki bir sarhoştur. Ona "Güzel kız burada üşüyüp hastalanırsın. Benimle gelmez misin?" diyor. Ve kız tekrar rüyasını hatırlıyor...

* * *

Yağmur çoğalıyor... Rüzgâr serin... Ve kız hâlâ açtır... Kafasında iki fikir çarpışıyor... Düşünüyor ki yaşamak kendi hakkıdır... Fakat...

Karşısındaki sarhoş gülüyor ve onu nazikâne çağırıyor... Fakat nereye?..

Titreyen bir vücut... Yanan bir baş ve ağlayan gözler... Fakat açlık ve yuvasızlık korkunç... Ay dede, niçin bir yol göstermiyorsun?..

* * *

Kız yavaş yavaş kalkıyor... Kararını vermiştir. Bu karar bütün fenalığına, çirkinliğine ve iğrençliğine rağmen yaşamak kararıdır. Çünkü hayat tatlı... Kendi koluna giren sarhoşa ürkek adımlarını uydurarak bilmediği karanlık bir sokağa doğru yürüyor... Ve tam bu sırada korkunç bir sağanak... Korkunç gök gürültüleri ve yıldırımlar... Bu bir fırtına mı? Hayır!.. Bu, iki şehidin ve sayısız şehitlerin isyanıdır... Şehitler ağlıyor... Biz yağmur sanıyoruz... Şehitler hıçkırıyor... Rüzgâr diyoruz... Şehitler haykırıyor... Fırtına zannediyoruz... Ve şehitlerin duasına da yıldırım adını veriyoruz...

* * *

Gece... Üstümüzde çarpan kanatlar şehitlerin duasıdır. Onlar bir şey söylüyorlar. Fakat fânilerin kulağı onu işitmiyor... Bak, rüzgâra kulak ver: "O bir şehit kızı, şehit

kardeşiydi. Yarın da ötekiler gibi bir şehit karısı ve şehit anası olacaktı" diye inliyor. Bak, harabedeki baykuşu dinle: "Ey Türk Eli, bu yüzden senin alnın karadır" diye lânet savuruyor...

Atsız Mecmua, Sayı 3, 15 Temmuz 1931,
s. 64-67 (Y. D. İmzası ile).

Orhun, sayı 12, 1 Birincikânun (Aralık) 1943,
s. 19-21 (Atsız imzası ile).

Erkek, Kız

ERKEK, korkunç hayat sarsıntıları altında yorgun; kız, bahtiyarlık ve hürriyet rüyalarıyla sarhoş... Erkek, yüzünün çizgilerinden hayat tecrübelerinin ve hayat ihanetlerinin izlerini saklıyor; kızın parlak bakışlarında tecrübesizliğin ürkekliği ve maceraların hasreti var... Erkek yirmi beşinde ve cesur. Kız yirmisini biraz geçmiş ve fettan... Ve... Mevsim bahar...

İşte onlar böyle karşılaşıyorlar... Erkek, kızın gözlerinde bir cennet görüyor... Kız erkeğin sert yüzünde bir masal şehzadesi arıyor... Bakışıyorlar ve geçiyorlar. Erkek, başkalarından hep kızı işitiyor... Kız, arkadaşlarından hep erkeği dinliyor... Gençlik tez canlıdır... Ve... Gönüllerinde uyuyan yılanlar başkaldırıyor...

* * *

Gece... Etrafta ağaçların dallarını okşayan sinsi rüzgâr... Ötede beride ötüşen kuşlar ve böcekler... Gökte ay ışığı... Ve... Yan yana erkekle kız... Eğer mevsim bahar ve vakit gece olursa... Eğer sinsi rüzgâr yapraklarla fısıldaşırsa... Eğer kuşlar ve böcekler öterken gökte ay parlarsa... Ve bu dekorun ortasında bir genç erkekle bir genç kız yan yana bulunursa... Onlar ne konuşur?..

İşte bunlar da onu konuşuyorlar... Erkek: "Seni seviyorum" diyor... Kız: "Bu sizin herkese söylediğiniz sözdür" diye cevap veriyor... Erkek ağır basıyor: "Nişanlanalım!.."

Kızın cevabı daha keskin çıkıyor: "Ben seni sevmiyorum ki!.." Erkeğin karşılığı kılıç gibi iniyor: "Sevmiyorsan bu vakit benimle burada niçin bulunuyorsun?.."

Kız susuyor... Erkek de susuyor... Yaramaz kuş yoruluyor ve tembel böcek uykuya dalıyor... Ay... O, bütün esrarı biliyor... Ay her şeyi görüyor... Fakat ay naziktir... Ve kendi fazlalığını anlıyor: Bulutun arkasına çekiliyor...

Erkek kıza bakıyor: Bir ilâhe gibi güzel... Kız erkeğe bakıyor: Bir masal kahramanı gibi yakışıklı... Karanlık suçları gizler... Çirkinlikleri örter... Karanlıkta her şey güzeldir... Çirkin güzel olur... Güzel, çok güzel olur... Ve eğer gönüllerdeki yılan başkaldırmışsa... Ve başlar dumanlıysa karanlıkta bir kız çabucak ilâhe olur ve erkek tanrılaşır...

İşin doğrusu nedir? Erkek kızı seviyor mu? Kim bilir? Kız erkeği seviyor mu? Kim bilir? Erkek kızı niçin buraya çağırmıştır? Bilinmez ki... Kız neden buraya gelmiştir? Anlaşılmaz ki... Öyleyse her şeyi bilen Ay'a soralım... O, "İkisi de seviyor" diyor...

* * *

Ay bulutun arkasından çıkmıyor... Yaramaz kuş yorgun... Ve tembel böcek hâlâ uykuda... Erkek kızı kollarından tutarak yavaş yavaş söylüyor: "Sen de beni seviyorsun... Sevmesen buraya gelmezdin... Bir genç kız, sevmedikten sonra kendisini bu kadar tehlikeye atamaz... Sen benim olacaksın... Benim hayat arkadaşım olacaksın... Yalan mı?.."

Kız susuyor... Çünkü şu dakikada çok zayıftır... Müthiş gururuna, inadına, iradesine rağmen şu dakikada dilinin ucunda bir şey dolaşıyor... Ve... Bu gece... Bu ağaçların ortasında... Bu erkeğin yanında... "Evet! Ben de seni seviyorum" dememek için kendisiyle korkunç bir mücadele yapıyor... Gece... Sinsi rüzgâr... Bulutların arkasında uçan Ay... Erkek... Ve kız...

* * *

Erkek kızı seviyor... Fakat niçin bu kadar çabuk itiraf ediyor? Çünkü erkek yalansızdır... Ve... Hayat kısadır... Neticeler çabuk alınmalıdır... Kız da erkeği seviyor... Fakat niçin sevdiğini söylemiyor? Niçin erkeğin teklifini kabul etmiyor? Çünkü kız fettandır... Aşkı –yani aldatmak, zehirlemek, yalvartmak ve öldürmekten ibaret olan yalancı aşkı- tatmadan teslim olmak istemiyor... Çünkü erkek yuvanın erkeğidir ve kız aşkın kadını...

* * *

Erkek gecenin, kızın ve sevginin güzelliği altında yorgun... Kız hayattan sarhoş ve erkeğin önünde bitkin... Hâlâ karşı karşıya duruyorlar... Kızın iradesi artık eriyor... Bir dakika sonra o da itiraf edecek... İşte etmek üzere... İşte...

Fakat her şeyi bilen Ay, buna razı olmuyor... Birdenbire bulutun arkasından çıkıyor ve ışığını kızın gözlerine akıtıyor... İki ışık birbirine karışıyor... Çapkın kuş tekrar ötmeye başlıyor... Uyanan tembel böcek yine söyleniyor... Ve... Kızın zâfı bir anda kayboluyor...

Erkek ve kız aynı zamanda farkına varıyorlar ki erkeğin elleri kızın yüzünü tutmuş ve kendisine yaklaştırmıştır... Kız erkeğin ellerini tutuyor... Yüzünden uzaklaştırıyor... Ve erkek hiçbir şey söylemeden hiçbir mukavemet göstermeden buna itaat ediyor... Yalnız... Beş dakika önceki bir şeyi soruyor: "Niçin?.."

Şimdi hâkimiyet kızdadır ve erkeğin iradesi kızın elinde bir lâstik bağdır... Gülerek: "Çünkü ben nişanlıyım" diye cevap veriyor... Ve... Erkek sarsılıyor...

* * *

Erkek sarsılıyor... Bu kız sahiden nişanlı olabilir mi olamaz mı, bunu düşünemiyor... Yalnız "Kim bu bahtiyar?" diye soruyor... Kızda cevap yok... Yalnız, kudretli gözlerini ona dikiyor... Bu gözlerde erkeğin kalbini okumak isteyen bir ışık ve erkeği kıvrandırmaktan doğmuş bir gurur var... Erkek susuyor... Kız gülümsüyor... Kuş ve böcek onların pek yakınına kadar gelerek dinlemeye başlıyor... Ve Ay, gözlerini ikisine dikmiş, merakla maceranın sonunu bekliyor... Rüzgâr duruyor... Yalnız gözlerde ve gönüllerde olan korkunç bir boğuşma...

Erkek düşünüyor: Kızı büsbütün bırakıp gidebilir mi? Hayır! Öyleyse ne yapmalı? Kafasını yoruyor... Bir çare arıyor... Ve kıza teklif ediyor: "Seninle kardeş olalım!.." Kızın gözlerinde bir şahlanış var... Kabul ediyor... Ve ertesi gün antla, yeminle kardeş olmaya karar veriyorlar...

Erkek sarsılmıştır... Kızın sesi sertleşiyor... Gözleri yıldırımlaşıyor... Ve ayın merakla beklediği sözü söylüyor: "Söylediğin kadar sevseydin hiç kardeşliğe razı olur muydun?.."

Erkek engin bir şiir dinlemiş gibi ürperiyor... Ve kız büsbütün şiirleşiyor... Erkek şaşkın... "Fakat sen nişanlısın" diye mırıldanıyor... Kız: "Seven için bu bir engel midir?" diye cevap veriyor... Ve... Erkek çileden çıkıyor...

Erkek bitkin... Kız yorgun, fakat sevinçli... Erkeği kamçılıyor... İstiyor ki cesaretini işittiği erkek yine cesur olsun... Ve... Kendisini esir etsin...

Erkek teklif ediyor: "Peki", diyor "Bu son görüşmemizdir. Beni yalnız bırakmadan önce bana bir hâtıra ver. Bu hâtıra senin saçlarını öperken duyacağım baygınlık olsun!.." Kız, fettan cevap veriyor: "Benim saçlarımı ancak hayat arkadaşım olacak erkek öpebilir..." Erkek yeniden

sarsılıyor... "Peki", diyor "öyleyse sana son defa olarak elimi uzatıyorum. Vereceğin elini dudaklarıma götürmeye müsaade edeceksin değil mi?.." Kız kahpeleşiyor: "Benim elimi ancak hayat arkadaşım olacak erkek öpebilir... Hatta... Benim ayaklarımın altında ölmek saadeti de yine, ancak ona aittir!.." Erkek kızıyor... Kızı kendisine doğru çekiyor... Saçlarını öpüyor... Fakat kız çevik ve kuvvetlidir... Erkeğin elinden kurtuluyor... Koşarak gidiyor... Ve erkek... Dönemeçte kız kayboluncaya kadar ona bakıyor... Bakıyor!..

* * *

Kız, artık onun yanına hiç gelmiyor... Fakat onu kıskandırıyor... Erkek onun yanına hiç gitmiyor... Fakat kıskanıyor... Kız heyecandadır ve erkek düşüncede... Fakat hayat kısadır... Kat'i neticeler çabuk alınmalıdır... Ve nihayet onlar yine karşı karşıya geliyorlar...

Bir bayram günü... Herkes gezip tozmada... Bunlar niçin böyle kapanıp kalmışlardır ve bunları karşı karşıya getiren sebep nedir? Bilinmez... Fakat onlar karşı karşıyadır... Ve kızın fettanlığı, erkeğin cüretkârlığı son dereceyi bulmuştur... Kız soruyor: "Niçin o gece ben müsaade etmeden öpmek istedin?" Erkek küstahlaşıyor: "Öpmek istedim değil... Öptüm... Ve senin müsaadenin ehemmiyeti yok!.." Kızı öfke basıyor ve haykırıyor: "Yalan yere bir kızı öptüm demek alçaklıktır!.." Son söz erkeğin yüzünde gürlemiş bir yıldırımdır... Ve artık kızın fettanlığı ölmüş, erkeğin cüretkârlığı meydanda tek başına kalmıştır... Erkek kıza bakıyor ve hiç kızmadan söylüyor: "İşte sana haber veriyorum... Seni öpeceğim... Hiçbir erkek hiçbir kıza önceden öpeceğini söylememiştir... Fakat ben sana erkekçesine haber veriyorum... Seni öpeceğim... Kendini koru!.." Ve erkek ağır adımlarla kıza doğru yürüyor... Kaçmaya te-

şebbüs eden kızı yakalıyor... Mukavemetini kırıyor ve onu doya doya, kana kana öpüyor... Erkekte bir sarhoşluk... Kızda eksilmiş bir şey var... Ve kız bir masaya kapanarak hıçkıra hıçkıra ağlıyor...

Erkek soruyor: "Yine benim olmayacak mısın?.." Kız kaplanlaşıyor ve cevap veriyor: "Hayır!.." Erkek eğleniyor: "Nişanlına böyle mi gideceksin?.." Kız yenilmiştir ve cevabı perişan oluyor: "Ben hiçbir erkekle hayatımı birleştirecek değilim!.."

Erkek kızı seviyor... Onu kendisiyle birleşmeye mecbur etmek istiyor... Kız da erkeği seviyor... Fakat kız gururludur ve inatçı... Kendisine yenilen erkekten nefret eder... İstemez... Kendisini yenen erkeğe kin bağlar... Onu da istemez... Öyleyse ne olacak?.. Bunu Ay da bilmiyor...

* * *

Zaman yürüyor... Erkek kızı yenemedim sanıyor... Hâlbuki erkek kızı yenmiştir... Kız yenildiğini biliyor. Fakat bunu kendisine bile itiraf etmiyor... Hayat kısadır... Neticeler çabuk alınmalıdır... Ve takıntılar insanı yürümekten alıkoymamalıdır...

Erkek kızı unutuyor... Başkasını seviyor ve onunla evleniyor... Bu yine aynı parlak bahar gecesidir. Çapkın kuş yine şakıyor... Tembel böcek yine ötüyor... Sinsi rüzgâr asırlardan beri bitiremediği sözünü yapraklara yine fısıldıyor... Ve... Lâcivert boşlukta ay... Kız, erkeğin evlendiğini aynı gece haber alıyor... Birdenbire bir değişiklik... Pişmanlık mı? Kim bilir? Koşarak yatak odasına çıkıyor... Kendisini yatağına atıyor... Ve başını yastıklara gömerek ağlıyor, ağlıyor...

Ay bakıyor... Ve yanı başında kendisine "Bu nedir?" diye soran yıldızın kulağına eğilerek ona anlatıyor: "Erkek onu unuttu... Fakat kız hâlâ seviyor!.."

Yıldız, adaşı olan kızın felâketine şaşırıyor... Ve... Kederinden, hızla koşarak karanlıklar içinde sönüyor...

Kızın yıldızı sönüyor...

Atsız Mecmua, Sayı 4, 15 Ağustos 1931,
s. 85-88, (Y. D. İmzası ile).

İki Onbaşı

GALİÇYA... 1917...

Otuz adım aralıkla, iki saatten beri karşı karşıya duruyorlar. Avusturyalıları silip süpüren, Almanlarla Macarları kaldırıp geri atan Rus dalgası Türk siperlerinin otuz adım önünde bekliyor.

İki hattan birbirine bombalar hediye ediliyor... Ve... Keskin küfürler...

Bir taraftan verilen kumanda öbür yandan da işitiliyor. Süngüler takılmış... Bu yıpratıcı vaziyetten kurtulmak lâzım...

* * *

İlk hareket Türklerden oluyor... Mukabil bir saldırışla düşmanı atmak için fırlıyorlar. Fakat karşı taraftan keskin bir takırdama... Makinalılar cepheyi tarıyor ve fırlayanlar bir daha kalkmamak üzere yatıyorlar... Ruslar cesaretleniyor. Otuz adım ileriye atılabilirlerse mesele hallolunacak... Ve ikinci saldırış onlardan oluyor. Fakat bu sefer işleyenler Türk makinalı tüfekleridir. Ve... Fırlayanlar yere yatmaya mecbur oluyor. Bu onların son yatışıdır...

* * *

Tekrar bombalar başlıyor ve arada keskin küfürler... Yaralananların iniltileri... Artık akşam da oluyor. Gökte ince bir hilâl var...

Onun ışığı Rus siperlerinden Türk siperlerine kadar olan bütün sahadaki tümseklere gölgeler yapıyor. Ve siperlerdeki askerlere birer dev manzarası veriyor.

Galiçya, artık Fâtih ve barbar ırkın bayrağına baş eğen bir ülke değil... Fakat orada yine kahraman barbarların ordusu çarpışıyor... Ve bu ordu tâ nerelerden gelerek arkadaşlarına yardım etmek ve ölmüş bir milleti diriltmek için dövüşüyor.

* * *

İki taraf birbirine otuz adım yaklaşınca toplar susmuştu. Şimdi gece olunca makinalılar da susuyor. Artık söz söylemek sırası yalnız bombalarla süngülerindir... Siperlerden siperlere fırlatılan son bombalar patlıyor ve iki taraf süngü davranarak birbirine giriyor...

Bombalar savrulurken küfürler de beraber savruluyordu. İki taraf birbirine doğru koşarken harp nâraları haykırıldı ve şimdi süngü süngüye boğuşuluyor...

Şu birinci türlü sesler dürtüş yapan ve çelen süngülerin birbirine çarparken çıkardığı donuk sestir. İkinci türlü sesler hedefini bulan süngülerin insan etlerine dalarken çıkardığı matemli sedadır... Üçüncü sesler yaralananların haykırışı ve dördüncüler çarpışanların solumasıdır. Bu soluma bir saatlik uzaktan işitiliyor. Asırlık düşmanların karanlıkta boğuşması... Bu heybetli bir manzaradır... Süngü süngüye... Göğüs göğüse... Boğaz boğaza...

* * *

Büyük bir güllenin açtığı büyük bir çukurun başında beş altı kişi boğuşuyor. Süngüler... Dürtüşler... Çelişler... Küfürler... Ve... Sert bir dipçik vuruşu... Biraz sonra ayakta hiç kimse yok... Düşenlerden iki tanesi yavaş yavaş gülle çukuruna yuvarlanıyorlar ve kesik kesik inleyerek orada kalıyorlar... Onlar birbirlerine o kadar yakın ki ellerini

uzatsalar birbirlerini tutacaklar. Ay ışığının girmediği bu kuytu çukurda onlar birbirlerinin yüzlerini göremiyorlar... Fakat ikisi de biliyor ki yanında yatan yaralı biraz önce gırtlaklaştığı düşman ordusundan birisidir... Bir müddet ikisi de baygın yatıyor... Ve artık harp meydanında hiçbir ses yok... Yalnız ara sıra uzaktan gelen bir yaralı sesi...

Çukurdakiler yavaş yavaş kımıldanıyor. Birisi güçlükle matarasını çıkarıyor. Kurumuş dudaklarına götürerek iki yudum içiyor... Sonra ötekine uzatıyor. O da içiyor.

İki yudum suyun hiçbir kıymeti yoktur. Fakat eğer, bu iki yudumu içen insan bir çukura yuvarlanmış bir yaralıysa... Ve yanında karısı ve hiç kimsesi yoksa o zaman o iki yudum su ona taze bir hayat verebilir. Çünkü o bilmese bile sezer ki şu dakikada yarasını onaracak şefkatli bir elin gelmesi ihtimali yoktur. Ve... Yarasını kendisi sarmaya mecburdur. Ve... İkinci asker elleri titreyerek çantasından sargısını çıkarıyor... Elleri titreyerek yarasını sarıyor ve sargının kalanını ötekine uzatıyor...

* * *

Onlar demin yaşamak için boğuşuyorlardı. Şimdi yaşamak için birbirlerine yardım ediyorlar. Onlar iki onbaşıdır. Birisi yalçın Anadolu köylerinden gelmiş, şehitler neslinden bir Türk onbaşısı... Öteki Polonya'nın yeşil ovalarında büyümüş ve talihin sevkiyle Rus ordusunda hizmete mecbur olmuş bir Lehli onbaşı...

Onlar şimdi bu karanlık gecede, bu kimselerin görmediği çukurda inliyorlar. Yaralarından akan kan toprağın üstünden sızarak çukurun en derin yerinde birbirine karışıyor... Ve onların gözlerinde bir hasret!

Birbirinin dilini anlamadan konuşuyorlar... Türk "Yaran çok sızlıyor mu?" diye soruyor. Lehli inliyor ve metin olmaya çalışarak: "Siz Türkler vaktiyle bizim için harp etinizdi!" diyor. Lehli onbaşı bunu biliyor. Ve Türkler Le-

histan ovalarında yine at oynattıkları için Lehistan dirilecek diye seviniyor. Fakat Türk onbaşısının bundan hiç haberi yok. O, kendi kahramanlığından habersiz olduğu gibi atalarının yaptığı büyüklüğü de bilmiyor... Yalnız... Onun bol bol akmaya alışmış olan temiz kanı, şimdi şurada da, şu yabancı toprakta da bir yabancının kanına karışarak bol bol akıyor.

* * *

Er meydanındaki çukurun içinde iki dost onbaşı inliyor... Birinin gözlerinde sarışın "Marya"nın aksi, birinin gözlerinde ceylân bakışlı "Ayşe"nin hayali var... Birbirinin yüzünü görmeyen iki yaralının yattığı çukurdan bir hasret seyyalesi uzanıyor. Bu seyyale Anadolu'dan Polonya'ya kadar gidiyor. Bu seyyalede parçalanmış bir ümidin kırıntıları da var... Ümit ölmez... Ümit en sonra bırakılan şeydir... Fakat iki asker de pek iyi biliyorlar ki kendileriyle ve gözlerindeki akislerle beraber, en son ümitleri de bu çukurda gömülü kalacak... Ve ihtimal biraz sonra yanı başlarında patlayacak olan yeni bir gülle, toprakta açtığı yeni bir çukura karşılık, kendi üzerlerini örterek onlara adsız sansız bir mezar yapacak...

* * *

Çukurun içinde iki dost onbaşı inliyor ve onlar biraz sonra öleceklerini biliyorlar. Burada böylece ölecekleri için onlarda bir pişmanlık var mı? Hayır!.. Onlar bir vazife için, vazifeden daha yüksek bir fikir için öleceklerini biliyorlar... Birbirlerine hiçbir düşmanlıkları olmadığı halde böyle süngüleşmelerinde büyük bir sebep olduğunu anlıyorlar. Ve o fikri apaydın göremedikleri için daha çok inanıyorlar. En büyük hakları olan hayattan ayrılmak fedakârlığını da bunun için yapıyorlar...

Ey Savaş!.. Sen acı ve korkunç... Kanlı ve berbat... Çirkin ve yıpratıcısın... Fakat sen büyük ve azametlisin... Bunun içindir ki insanlar sana ebediyen tapınacaklardır.

* * *

İki dost onbaşının nabızları yavaş yavaş ağırlaşıyor... Ve onlar bu büyük dakikada birbirlerine cesaret vermek için birbirlerine yakın olan kollarını uzatarak el ele tutuşuyorlar. Lehli onbaşı gözlerini açınca göğün karanlık boşluğunda bir ışık görüyor. Bu ışık bütün göğü kaplıyor. Ortasında "Marya" elinde billûr bir bardakla su tutuyor. Ve Türk onbaşısı "Marya!.. Marya!.." diye bir şeyler sayıklayan arkadaşının öldüğünü seziyor. Türk onbaşısının anlayamadığı bu sayıklamalar Lehli onbaşının vasiyetidir...

* * *

Öteki, arkadaşının öldüğünü, kendi korkunç yalnızlığını anlayınca hıçkırıyor... Kendi diliyle, kendi lehçe ve kendi şivesiyle: "Hayat! Sen insanları bu kadar güç mü bırakırsın?" diye düşünüyor. Ve biraz önce boğuştukları çukurun tepesinden kendine kollarını açan gürbüz çocuğa sevgiyle bakıyor. Kalkmak, onun yanına gitmek, onu kucağına almak istiyor. Fakat ah!.. Bir mafevkin kumandası olsa!.. Lâkin dünya kararıyor... Onbaşının gözlerinde köye ait son bir hayal parlayıp sönüyor... Ve sonra: Sonsuz uyku...

Dakikalar geçiyor... İki beklenilen artık dönmeyecek. Fakat dünyada değişen bir şey yok...

* * *

Birdenbire büyük çukurun tâ tepesinde bir aydınlatma fişeği patlıyor ve ışığını iki dost onbaşının üzerine serpiyor... Onlar hâlâ el ele tutuşuyorlar... Hâlâ Lehli onbaşı-

nın gözlerinde iki damla yaş duruyor... Ve hâlâ Türk onbaşının dudaklarında bir ümit gülümseyişi var...

Atsız Mecmua, Sayı 6, 15 Birinciteşrin 1931,
ss. 141-143, (Y. D. İmzası ile).

Çınaraltı, sayı 67, 2 İkincikânun (Ocak) 1943,
s. 11-13, (Atsız imzası ile).

Ötüken, sayı 30, 25 Haziran 1966,
s. 8-10, (Atsız imzası ile).

Her Çağın Masalı: Bozdoğanla Sarı Yılan

SARI YILAN, kavurucu yaz güneşinin altında çöreklenmiş, dinleniyordu. Üzerinde yattığı kaya, güneşin bütün sıcaklığını emiyor ve bu sıcaklığı sarı yılanın derisine geçiriyordu. Bulutsuz, rüzgârsız, gürültüsüz bir yerde uzanmak onun en özlediği şeydi. Burada kendisini rahatsız edecek hiçbir şey yoktu. Karnı tok olduktan, çevrede düşman bulunmadıktan sonra bahtiyar olmamak için sebep var mıydı?

Yılan keyif sürerken çok yükseklerde uçan bozdoğanın keskin gözleri onu seçti. Yıldırım gibi bir hızla süzülerek aşağıya doğru saldırdı. Her şeye rağmen uzakları kollamakta olan sarı yılan da bu tehlikeli saldırışı görmüş ve birkaç adım ilerideki kaya kovuğuna sığınacak kadar vakit bulabilmişti.

Bozdoğan kovuğun önüne gelince öfkeli öfkeli güldü:

— "Kancık," dedi, "meydana çıkıp dövüşeceğine deliğe kaçmaktan utanmıyor musun?"

Sarı yılan yerinden emin olduğu için alaydan çekinmedi:

— "Ne diye döğüşeyim? Burada rahat rahat oturmak varken neden tatlı canımı eziyete sokayım? Döğüş budalaların işidir!"

Bozdoğanın kızıl gözlerinde şimşekler çaktı. Gagasını, sarı yılanın sığınmış olduğu deliğin ağzına vurarak cevap verdi:

— "Sen de bütün korkaklar gibi döğüşe budalalık diyorsun. Çünkü mayan kancıklıkla yoğrulmuştur. Yerde sürünmeye alışıksın. Düşmanlarını gizlice zehirlersin. Kuvvetlilerle çarpışmak için yüreğin yoktur. Yalnız menfaat için kıpırdarsın. Şeref için savaşmanın ne olduğunu bilmezsin."

Bu sözler üzerine sarı yılan bir kahkaha koyuverdi:

— "Haydi, oradan budala! Senin şeref dediğin şey karın doyurur mu? Şeref diye dövüşüp günün birinde geberirsin. Şerefler senin olsun. Ben halimden memnunum!"

Bozdoğan dövüşemediği için hırçınlaşıyordu. Kanat çırpıp kovuğun ağzına hızla çarptıktan sonra haykırdı:

— "Alçak, namuslu isen, ersen çık da sana dünyayı göstereyim. Deliklere sığınmakla kurtulacağını mı zannediyorsun? Senin gibi deliklere kovuklara sığınan, yerin altına giren nice korkaklar gördüm ki sonunda geberip parçalanmaktan yakalarını sıyıramadılar."

Sarı yılan bu meydan okumalara soğuk ıslıklarla gülerek karşılık veriyordu. Bozdoğan kızgınlıktan delirmiş gibiydi. Kovuğun ağzına saldırarak kanat ve gaga vuruşlarıyla deliği açmaya çabalıyordu. Her vuruşta kayanın küçük bir parçasını kırıyordu. Yılanı birdenbire korku aldı. Böyle giderse bir müddet sonra delik büyüyecek ve bozdoğan kendisini parçalayacaktı. İşin şakaya gelir tarafı kalmadığını anlayınca ciddileşti.

— "Azizim," dedi, "sen boşuna üzülüyorsun. Buraya girdiğim için sen beni korkak sanma. İstersen seninle kuvvet deneşelim. Meselâ ilk önce şu dağın tepesine dek yarışalım!"

Bu sözler o kadar umulmadık sözlerdi ki bozdoğanın şaşkınlıktan kanatları düştü. Gözleri öfke yerine hayretle açılarak:

— "Yarışalım mı? Sen mi benimle yarışacaksın? Sen nasıl yarışırsın" diye sordu. Sarı yılan güldü:

—"Evet, seninle yarışacağım. Şu dağın tepesine hangimiz daha önce varacağız bakalım? Nasıl? Razı mısın?"

Yarışı kaybettiği takdirde sarı yılan bazı tavizler de vermek üzere idi. Fakat bozdoğan bu meydan okumadan o kadar sıkılmıştı ki, her şeyi unuttu. Göğe doğru yükselerek yarışmanın verdiği coşkunlukla:

— "Haydi, çık" dedi. "Sana dokunmayacağım. Sen dağın tepesine çıkıncaya kadar ben oraya kaç defa çıkıp ineceğimi hesaplamak istiyorum."

Sarı yılan, bozdoğanın sözünün eri olduğunu biliyordu. Kovuktan sürünerek çıktı. Yan yana durdular. Yılan bir, iki, üç diye saydı ve daha üç demeden önce bütün hızıyla ileri atıldı. Bozdoğan da göğe doğru ok gibi fırladı.

Hava sıcak olduğu için sarı yılan yorulmadan, sağa sola kıvrılmadan ilerliyordu. Bozdoğan ise dövüş durumunu almış olduğu halde yükseliyordu.

Birkaç yüz adım ilerideki ağaçlıkta yuva kurmuş olan kargalar bir bozdoğanın orada olduğunu görünce yavrularını korumak üzere toplanıp saldırdılar. Bozdoğan yoluna devam etseydi kargalar kendisine yetişemezlerdi. Fakat o kendisiyle çarpışmak isteyen düşmanları ihmal edemezdi. Geriye döndü ve karga sürüsüne daldı. Birkaç dakika vuruştular. Gaga, pençe ve kanat vuruşlarıyla birkaçını devirdi. Ötekiler kaçtılar. Keyifli keyifli dönerek yeniden yükselmeye başladı.

Bozdoğan kargalarla savaşırken sarı yılan dağa doğru sürünerek çıkıyordu. Yolda uyuyan bir kirpi görüp sessizce yanaşarak onu sokmuş, sonra yine tırmanmaya başlamıştı. Tam bu sırada yükseklerde uçan aksungur onu seçmiş ve yıldırım gibi tepesine inmişti. Bu sefer sığınacak yer de yoktu. Kurnazlıkla kendisini kurtarabilirse kurtaracaktı. Aksungur tepesine inerken bağırdı:

— "Aman! Aksungur kardeş! Ben de sana yardıma geliyordum. Bozdoğan seninle dövüşmeye geliyor. Sana bu

haberi yetiştirmek için bak ne kadar yoruldum."

Aksungur cevap vermedi. Bozdoğanı görmüştü. Yılanı bırakarak ona döndü. Bozdoğan da şerefli düşmanını görünce yarışı bırakmış, onun üzerine atılmıştı.

Ah, dövüşmek bahtiyarlığı! İki denk düşman şiddetle vuruşuyorlardı. Havada kısa kavisler çiziyorlar, sonra şiddetle birbirine doğru fırlayarak sert kanat ve pençe vuruşları yapıyorlar, gagalarıyla birbirlerinin kanat tüylerini yolarak uçuş kabiliyetlerini azaltmaya çalışıyorlardı. Yılan bir an döğüşe baktı. Bunun uzun süreceğini anlayarak dayanılmaz bir hırsa kapıldı ve olanca hızıyla dağa tırmanmaya başladı.

Döğüş sarı yılanın düşündüğü gibi uzun sürdü. Bozdoğan kanadından ve göğsünden yaralandı. Fakat aksunguru yenerek düşürmeyi başarmıştı. Keskin gözleriyle dağa bakarak yılanın kendisini geçmiş olduğunu görünce hızlanmak istedi. Gerçi yaralı olduğu için eskisi gibi uçamıyordu, fakat ne de olsa sürünerek çıkan yılan tepeye varıncaya kadar on defa oraya çıkıp inebilirdi. Bir iki kanat çırpışından sonra sarı yılana yetişti ve onu geçerken:

— "Kargalarla ve aksungurla dövüştüğüm için bu kadar geciktim. Yoksa şimdiye kadar iki defa inip çıkmıştım" diye seslendi. Yılan nefes nefese cevap verdi:

— "Yalnız sen mi dövüştün? Ben de yolda kirpi ile dövüşüp onu hakladım."

Yükselmekte olan bozdoğan bu sözleri duymamıştı bile. Dağın tepesine varmıştı. Fakat orda yuva kurmuş olan kara kartal bir yabancının geldiğini görünce dışarı fırladı ve bozdoğanı önledi.

Bozdoğan zaferle sarhoştu. Kendisinden güçsüz olanları, kendisiyle denk olanı yenmişti. Şimdi kendisinden güçlü olanla çarpışacaktı. Tanrım!.. Bu döğüşte, hiçbir karşılık beklemeden ün ve şan için yapılan bu çarpışmada ne büyük tat vardı! Bozdoğan yüksünmeden savaşı kabul

etti. Yaralı olduğu halde kartalın saldırışına bir saldırışla karşılık verdi.

Havada pek sert kanat sesleri işitiliyordu. Bu kuvvetli kanatların yaptığı rüzgâr dağın doruğunda esen rüzgârla eşitti. Sarı yılan kızışmış olduğu halde yukarılara doğru çıktıkça havanın serinlediğini duyuyordu. Rüzgâr nerdeyse kendisini aşağıya sürükleyecekti. İçinden bir an:

— "Bu kartallar, sungurlar, doğanlar bu yükseklerde nasıl yaşıyorlar" diye düşündü. Bunların yaşayışı çetin bir boğuşmadan ibaretti. Keskin göz, güçlü kanat, yırtıcı pençe gerekti. Bir zayıflık ânı buradaki yaratıkları yok edebilirdi.

Yılan göğsünü şişirdi. Gururlandı. İşte dağın doruğuna yaklaşmıştı. Başının üstünde dövüşen iki yırtıcıya baktı. Nasıl kıyasıya dövüşüyorlardı. Bunların zehri yoktu. Kaçmayı düşünmüyorlardı. Hile yapmıyorlardı. Gerileyişi bile hız almak içindi. Birbirlerine saldırışları, vuruşları, hatta bakışları sarı yılanın o kadar hoşuna gitti ki her şeyi, hatta yerde sürünmek için yaratılmış olduğunu bile unuttu ve tıpkı onlar gibi uçarak döğüşe karışmak için bu gücü ve hızı ile havaya zıpladı.

Heyhat!.. Yerden ancak bir karış yükselebilmiş ve bütün ağırlığı ile yine toprağa çarpmıştı. Bir an üzülür gibi oldu. Sonra bütün felsefî kurnazlığını toplayarak şöyle düşündü:

— "Uçup dövüşüp nolacak? İşte şimdi biri ölecek. Yarın da ötekini başka biri öldürecek. Daima heyecan, daima tehlike neden? Ben kendi dünyamda pek rahat yaşıyorum. Düşmanımı gizlice zehirler, öldürürüm. Maksat yükselmekte ise dağa kadar yükseldim ve bozdoğanı geçtim."

Hakikaten, sarı yılan dağın tam tepesindeki kayanın üstüne kadar çıkmıştı. Bu sırada kara kartalla bozdoğanın dövüşü bitmek üzere idi. Kara kartal kavgayı kazanmıştı. Bozdoğanın bir kanadı kırılmış, bir gözü kapanmış, her

yeri kan içinde kalmıştı. Yavaş yavaş düşüyordu.

Sarı yılan memnundu. Bir zafer haykırışı ona bağırdı:

— "Yarışı kazandım. Senden önce buraya geldim. Senden yüksekteyim."

Bozdoğan acı acı gülerek cevap verdi:

— "Sürünerek çıkmak yükselmek demek değildir. Sen yukarılara doğru çıksan bile yine alçaksın. Ben aşağıya düşerken bile yükseğim. Sen yılan gibi yükseldin. Ben doğan gibi düşüyorum."

Ötüken, Sayı 28, 30 Nisan 1966,
ss. 22-24, (Atsız imzası ile).

ATSIZ

HİKÂYELER

Hikâye, Atsız'ın sanatında en az yer bulan bölümdür. Ömrü boyunca sadece beş hikâye yazmıştır. Onların da dördünü 1931 yılında yayımlamıştır. 1941'de yazdığı beşinci hikâye ise ancak 1966 yılında yayımlanır.

Teşhis (kişileştirme) sanatının kullanılmasına varacak derecede tabiata ve tabiat unsurlarına yer verilmesi, Atsız'ın beş hikâyesinin de ortak tarafını teşkil eder. Özellikle ay ve fırtınanın Atsız'ın edebî eserlerinde özel ve ağırlıklı bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Ben hikâyeleri defalarca okudum. Her okuyuşumda farklı bir taraf buldum ve farklı bir tat aldım. Okuyucuların da, Atsız'ın ilk kalem denemeleri olan hikâyeleri farklı tarzda değerlendirecekleri muhakkaktır. Fakat ne olursa olsun beş hikâyede de Atsız vardır.

Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun

9 786051 556604